„Dacă-ți ajută Dumnezeu ești salvat de toate, și dacă El se pune contra nu poți face nimica!"

MARIA MĂRILĂ („Ciuchiceanca din Forviz"), născută la 3 iunie 1928, în **Ciuchici**, jud. Caraș-Severin. Deportată din **Ciuchici** în **Olaru** (Roșeții Noi). Înregistrată în 4 iunie 1992, **Timișoara**.

Mă numesc Mărilă Maria. Sînt născută în comuna Ciuchici, actual domiciliată în Oravița. Eu am fost căsătorită în 1945 și la '46 am născut fetița, care-acum îi căsătorită și ea. a_1 a_2

În anul 1951, în ziua de 17 iunie, în ziua întîi de Rusalii, am văzut multă securitate în fața ... zisului Sfat Popular – c-așa s-o spus înainte – și lumea s-o întrebat că ce-i cu atîta armată și securitate și miliție, ce-or vrea să facă? Dimineața la ora 6, cînd o dat soarele să răsară, numai am auzit, la poartă, bătăi în poartă. Am deschis ușa și-o intrat un grup: securiști și milițieni. Și-or spus: „Buletinele!" Am dat buletinele. Eu nu eram căsătorită legitim cu bărbatu. Că ne-am căsătorit tineri și nu era voie atunci. Și eu eram cu numele părinților, Ocnariu Maria. Și-am dat buletinul și al meu. După o oră o venit de la postul de miliție și-or zis: „Dumneavoastră puteți rămîne aici, dar nu aici în casa asta. Vă duceți la părinți, unde știți, cu fetița!" Bărbatu-meu o început să plîngă, bătrînii or început să plîngă, cum să se despartă de noi, c-am fost, am trăit tot într-o familie, și-am trăit bine, cum să ne despărțim. Și-atunci m-am decis să mă duc cu ei. Da, între timp, cît ne-or luat ei buletinele, eu am sărit pe geam; la poartă un securist și nu m-o lăsat să plec, așa o avut ordin. Și eu am sărit pe geam și cînd am ajuns la colțu străzii o fost alt securist și mi-o pus arma-n piept: „Nu ai voie!" Și totuși așa pe la 9–10 or venit părinții mei, că s-o auzit în sat, chiar dacă o fost păzit. Și-or venit tată-meu și mamă-mea și-or fost de părere și ei ca să rămîn acasă. Și eu totuși n-am vrut. Și-atunci părinții mei au spus, dacă tu așa vrei, fă așa cum vrei! b c_1 c_2 j_1

Treaba ta! Şi ne-or spus, în două ore să vă pregătiţi, veţi fi mutaţi în altă regiune şi-o să căpătaţi case ca aici. Şi ne-or dat carul nostru şi încă o căruţă. Da ce puteai să iei în două căruţe? Şi bani cît de mulţi, zice, dac-aveţi! Ei or crezut că dacă bărbatu-meu o fost tîmplar de meserie, cine ştie cîţi bani avem! Da cîte lucruri ne-or rămas acasă,
c_4 de care-am fi avut trebuinţă acolo!

Şi cînd o fost aşa pe la 12 atunci or spus: „Acuma plecarea!" O mobilă am luat, care-o fost mai slabă, doi boi am luat, vacă-am luat şi un purcel. Restul am lăsat: 3 porci acasă, am lăsat oi, am lăsat miei, am lăsat raţe ... ca tot omu.

Cînd am ajuns în faţa sfatului, ce să vă spun? Lume multă! Tot
c_2 satul o fost adunat acolo. Şi prieteni şi neamuri şi duşmani, vorba aia,
A că mulţi s-or fi bucurat. Toţi or fost adunaţi şi-atunci am plecat cu carele pe drum. Şi-atuncea ne-or petrecut. Dădea miliţia în ei, dar ei
c_5 totuşi ne-or petrecut. Cînd am ajuns la Răcăjdia, lumea era multă. Erau acolo şi din alte părţi, din alte comune, veniţi acolo. Ne întrebam că unde ne-or duce. Nu ştia nimeni nimic. Şi s-o pus o ploaie! Am stat trei zile în Răcăjdia în gară. Şi s-o pus o ploaie foarte mare şi fata mea primise bronşită. Avea 4 ani şi jumătate atuncea. Tuşea şi ne-am dus în gară. O venit un ofiţer de securitate şi-o zis că fata asta nu pleacă. Şi socru-meu s-o opus, că i-o fost frică, dacă totuşi rămîn? Şi-o venit Salvarea din Oraviţa şi atunci era un doctor bătrîn, un
A doctor de treabă. Şi spune: „Dacă vreţi să rămîneţi, eu pot să fac să rămîneţi aici!" Şi-atuncea am spus că nu rămîn. Cînd am ajuns la gară la Răcăjdia, deja era îmbarcat tot. Noi eram, Ciuchici, îmbarcaţi cu Ceortea. Şi-atuncea cînd o plecat trenu mai mare jale o fost. Aşa o fluierat trenu! A jale o fluierat! Că şi în poezia asta, care am să vă spun*, am să introduc asta! Şi-atuncea ne-am dus şi-am mers prin
c_6 gări şi or ieşit pînă pe la Turnu-Severin, ieşeau surori şi ne aduceau cîte un medicament. Şi de la Turnu-Severin numa cu apă veneau surorile. Şi-am văzut armată multă la Severin, acolo, şi securitate.
A Şi-am întrebat ce-i cu atîta securitate, armată aici? „Păi, zice, la noi s-or răsculat comunele!"

Şi-am mers pînă-am ajuns la gara Chitila. Şi-acolo am stat de la 2 după-masă pînă la 8 seara. Acolo întrebam pe soldatu care era
j_1 acolo, de ce stăm aşa mult aicea? Şi-o spus: „Aicea vi se decide soarta, unde mergeţi!" Or fost şi securişti şi oameni răi. „Pînă unde
d_4 mergem?" – întrebam. „La capătul lumii, treceţi Nistru!" Alte femei,

---

* Poezii redate în pag.43–44, 52

mai slabe, mai necurajoase, or început să-şi deie haine, să-şi dea c_5
tablouri, la oameni prin gări, să-şi aducă aminte de ei, că nu mai
venim înapoi. N-am ştiut unde mergem. Era chiar asfinţit de soare
cînd am plecat cu sufletu-ncărcat. Şi cînd am ajuns dimineaţa, chiar
o răsărit soarele. Am ajuns la gara Ciulniţa. Şi-acolo, aşa am văzut e
oameni aşa ca noi îmbrăcaţi, bănăţeni! Cu cămaşă cum s-o purtat un
timp, cu şorţ, cu pălării şi ciorapi, cu vite. Ne făceau ei din mînă şi
noi lor. Atuncea ne-am zis: Na, nu ne duce-n Rusia, aici ne duce şi
pe noi! Şi-am mers cît de la Berzovia la Oraviţa, cam atîta-i de la
Ciulniţa la Călăraşi, nu cred că-i mai mult. Şi cînd am ajuns la
Călăraşi, era chiar duminică dimineaţa, în ziua de Sînziene, ţin minte,
24 iunie. Era o căldură! Era o căldură! Şi cînd am ajuns în Călăraşi
deja ne aşteptau la gară, miliţia...

Şi-atunci cum era tîrg, or luat oameni din tîrg să ne ducă pînă în
satu nou. Nu ştiam unde ne duce. Şi atunci soldatul o venit şi ne-o spus:
„Să ştiţi că vă duce-n cîmp, da, poate, pe dumneavoastră vă duce-n
baraci. Eu, ca să vă fac un servici c-o văzut pe soră-mea că era tare
necăjită, că ei tocmai i-o murit bărbatu atunci cînd am plecat – să nu j_3
spuneţi că am fost om rău, pot să vă aduc o scrisoare, că eu acu plec
în concediu la Brăila". Era de lîngă Brăila. Poate m-o auzi vreodată, o
citi cartea! Cum să-i mulţumesc? C-o fost om de treabă. [*Îi ştiţi numele?*]
Nu, că nu mi-o spus numele, i-o fi fost şi lui frică poate. Zice
bărbatu-meu: „De ce dăduşi lu securistu ăsta? Da el era soldat în termen, j_1A
cum să spun, nu era el securist ca ăştia care or puşcat la Timişoara (*în
decembrie 1989* – n.n.). El o zis că dacă trimitem de aici nu ajunge, dar
el trimite scrisoarea din Brăila. Şi-aşa o fost. Da, după un timp, cînd B_2
am comunicat cu soră-mea, am aflat că i-a trimis scrisoarea în plic şi
el i-o scris, să ştie că am ajuns.

Şi-atunci, de-acolo de la Călăraşi am mers la Roseţi şi de-acolo
încă 3–4 km. Şi ne-o pus în cîmp. Noi eram chiar în grîu puşi, la e
alţii era bumbac. Soare bate, apă nu-i, ce să ne facem noi? Şi-atunci
or luat ăi bătrîni şi-or pus aşa loitrele de la care, dulapurile şi-am
făcut aşa o colibă ca să ne băgăm de soare. Şi ne-am dus în comuna f
vecină, la Roseţi, ne duceam cu carele, cu butoaiele, s-aducem apă. g_2
Oamenii s-or uitat urît la noi, că lor le-o spus că noi sîntem coreeni.
Totuşi cred că oameni mai deştepţi or văzut că noi vorbim româneşte. j_4
Şi-am luat apă şi atunci am luat contact cu ei. Tot oameni din ăştia,
care or fost luaţi la ochi de ăştia, de comunişti, veneau la noi
şi-ntrebau de ce-am plecat din casă. Păi, noi, bănăţenii, am plecat,
că noi sîntem oameni mai liniştiţi, dar oltenii s-or opus. Şi ce-or
făcut ei? I-or luat, i-or dus la securitate şi le-or dat o bătaie bună şi

g_{10} după trei luni tot i-o adus, bătuți, că iaca, o fost bine și-așa. Ne-or spus oamenii acolo că s-o ridicat satu Vieșu, Cireșu, Valea Anilor, Vălenii, așa le spunea, Corlățelu, Orevița, Padina, ăstea or fost comune de mehedinteni și spuneau că pe-acolo s-or răsculat oamenii.

f Și-atunci am început să ne facem căși. Nemții ăștia și basarabenii, oameni cu experiență. Ei s-or apucat acolo și-or făcut căși cum or venit acolo, din chirpici și-o avut timp să se usuce. Noi, bănățenii, care n-am mai fost plecați de-acasă, am făcut din pămînt bătut. Pămîntu o fost mai gros, or mai venit ploi, cășile noastre or avut igrasie. Casa o fost terminată baș de Cuvioasa Paraschiva (14 oct. – n.n.). Noi acasă aveam praznic la Cuvioasa Paraschiva, praznicu casei. Înainte de a face casa am avut bordei și bordeiul o fost acoperit cu snopi de grîu, așa micuți, legați și dedesupt cearceafuri așa țesute și s-au făcut

g_4 o grămadă de șoareci, cădeau șoarecii peste noi noaptea. Și-am terminat cășile și-atunci am plecat la lucru toți. Da cînd am văzut, doamnă, cei

g_5 patru pereți albi, am sărbătorit, a fost sărbătoare pentru noi. Noi am fost 5 familii la un loc și una singură o avut o mașină de gătit.

d_1 De la noi din Ciuchici 16 familii or ridicat și-un basarabean. Da eu regretam, că să-i fi ridicat și pe părinții mei, că alții erau cu părinții și ziceam că mi-e dor de acasă. Păi ce, eu am gîndit că trec patru ani și jumătate și nu pot veni acasă?

Tot se auzea că mergem acasă. Da am văzut că nu-i treabă să mergem. Și-atunci ne-am dus la lucru. Și-atunci cum făceam ca să

j_3 primim scrisori de-acasă? Dacă nu aveam voie nici noi să le scriem lor, nici ei să ne scrie nouă. Numa ce-am făcut? Am fost cu oameni de prin partea locului la lucru și i-am rugat: „Vezi că vine o scrisoare pe numele dumitale și mi-o dai mie". Apăi așa am făcut cam o dată-n lună. Apăi oamenii de la un timp or spus că i-o luat la ochi poștașu, că vezi lumea cum e! Și-atuncea n-am mai făcut așa. Numa ce făceam?! Mă duceam la Călărași și scriam cîte o scrisoare cu un nume oarecare la expeditor. Ei știau despre noi. De la un timp ne-o lăsat să ne vină cărți poștale și colete. Numa că nu era voie scrisori. Cînd o venit un om din sat i-am spus cum să facă atunci cînd trimet pachet, să facă un ghem de ață cu lînă și să pună pe scrisoare ghemu, că nu se pune nimeni să desfacă ghemu. Și-așa o fost, atunci primeam și noi de la ei cîte o scrisoare.

g_4 După ce am terminat cășile, ne-am dus la muncă serioasă. Am lucrat și la o grădină de legume, am lucrat și la bumbac, toamna la cules. Da or dus-o foarte greu oamenii care-or fost bătrîni și care-or avut copii. Am cunoscut o familie care am știut c-or fost oameni bogați, or avut vaci, or avut oi, or avut brînză cu butoiu, or ajuns, or

fost oameni bolnavi şi cînd or venit pe Bărăgan n-or putut să lucre,
stabilizarea s-o făcut, bani n-or mai avut şi ne-am dus la ei în casă h_3
şi-am văzut c-or fiert zeamă de varză şi-or mîncat cu mămăligă. Şi-or g_2
fost şi din judeţu Mehedinţi. Am lucrat la o fermă de legume. Or fost
cinci boieri pe locu ăla înainte, or fost fetele lui Brătianu, o fost un d_6
general, unu Măican, o fost o soră a lui, Măicăneasa, aşa-i spunea
lumea, atunci o fost Perianu, acolo era o fermă mare de vaci şi încă
unu, nu-i mai ştiu numele.

Era o femeie care era advocată, din Mehedinţi, o familie bogată, j_2
tatăl ei era preşedintele Tribunalului din Craiova şi ea venea seara şi-i
zicea lumea „Porcărița". Şi eu trăiam bine cu ea şi-mi zicea: „Vai, ce
greu mi-i mie că-mi spun „Porcărița", parcă eu aş fi crescută la porci!"
(Ea lucra la porci). Bărbatu-său era la un car de boi şi aducea apă
pentru bucătăria fermei. El o fost înainte de Bărăgan inspector la
finanţe. Îl chema Vîlceanu şi ţin minte că ei îi ziceau oamenii din
partea locului doamna Vîlceanu.

Şi-n primu an cînd ne-am dus acolo o fost cel mai greu. O ţinut
o vreme timpu cu noi. Pînă-n 9 martie. În nouă martie eram la o
fermă de găini şi zice un om de acolo: „O, mîine o să fie vreme rea, g_3
să vă duceţi acasă!" Noi n-am ascultat de dînsu şi ne-am dus la lucru.
A doua zi am luat dejunu şi deja o-nceput vîntu. Cînd noi am ajuns
acasă s-o pus un viscol şi era o tornadă! Fereastra ne era ocupată de h_4
zăpadă, uşa ocupată. Apă din zăpadă am topit şi-am făcut mîncare
şi-am băut. Nici lampa n-o mai ars în casă, că n-am avut aer. Şi-atunci
am destupat la pod să vină un pic de aer. Trei zile o ţinut aşa. Foarte
greu o fost! Ăi bătrîni n-or venit cu noi acasă şi or venit bolnavi cînd l_1
or venit şi bătrînei din asta i s-a tras moartea.

Al doilea an am mai primit cîte un bon de lemne, te-ai dus în g_5
baltă şi ţi-ai tăiat. Un fel de lemne ca salcia, „catină"-i spunea, aşa ca
salcia, dar era mai mult ca bradu, aşa făcea frunze. Bărbatu-meu o
fost lucrat pe şantier acolo, el a fost tîmplar.

Şi-atunci a venit, doamnă, '52, stabilizarea! Atunci mai rău ne-a h_3
lovit! Am avut bani şi alţii au avut mulţi de tot. Auzim că-n satele vechi
se schimbă bani, dar la noi nu se schimbă, nu ne trimite nimeni. Cînd,
într-o seară, vine unu: haideţi la Roseţi, că seara asta se schimbă bani
şi numa pînă la ora 12. Eu mă duc cu soacră-mea. Cînd am ajuns acolo,
doamnă, era lume, ce să vă spun, era un şir de un kilometru pe patru
rînduri sau şi mai mult. Ne-mpingea miliţia şi ploua, era aşa o ploaie,
ce să vă spun! Şi o dată strigă: „Femeile gravide să intre în faţă să li
se schimbe banii şi lor şi la familie!" Eu atît am aşteptat, mi-am pus
o cîrpă-n faţă şi aşa am schimbat banii. Dar or fost oameni, că n-or avut

nici de o carte poştală şi era de necrezut. Că ziceau oamenii că nu se poate, trebuie să ne schimbe şi nouă. Şi uite că n-or mai schimbat!

O fost, foarte greu! Eu nu ştiu cum am răzbit. Şi-am văzut
g_4 multe! Şi ne-am dus în baltă, acolo, la lucru. Şi-acolo trebuia să treci cu podu şi ne-am dus la grădină. Ne duceam într-o sîmbătă şi, cînd să venim înapoi, fulgeră şi trăsneşte şi era întunecat, de ploaie. Şi nu vine nimeni să ne treacă cu podul. Şi-atunci şeful de echipă, care-a fost cu noi, s-a dus, a luat o barcă şi-am trecut cu barca. Şi eram trei femei şi cum să mergi noaptea? Era drum desfundat nu ca aici pietruit. Vreo 7 km mergeam de la fermă şi pînă la satu nou.

j_4 Oamenii de prin partea locului or fost oameni buni, ne-am
B_2 împrietenit cu ei, noi le dam lor ce n-aveau şi ei ne dau nouă.

j_2 Apăi cu care-am lucrat trăiam bine, erau din Clopodia, de prin
d_5 Ferendia, Biniş, eram vecini, trăiam bine unii cu alţii, ne duceam unii la alţii, ne vorbeam, cînd mergeam acasă. Erau olteni, era unu moşu Iorgu Predescu, un oltean, care-o avut 6 copii şi erau toţi domni, cum să spun ... Toţi or fost oameni cu carte, da de la nici
g_{11} unu n-o primit nimic. Şi-o fost chemat de atîtea ori la securitate, să spună unde-s copiii. El era singur. El îşi făcea un cîntec aşa: „Să mă văd suit în trin / Să cobor în Severin, / Să mă fac tînăr copil / Să-mi văd casa şi curtea / Şi-mprejur ce-oi mai avea". El mînca tot cu lingură de lemn şi noi îl întrebam: „De ce mănînci mă, Iorgule, tot cu linguri de lemn?" „Ca să nu-mi stric dantura!" El avea dantura întreagă în gură. Şi într-o zi vine un ofiţer şi mă întreabă în ce parte-s oltenii. Şi bătrînul era culcat în faţa bordeiului. Şi cînd şi-a văzut băiatul, bătrînul l-o îmbrăţişat şi băiatul pe el. Şi de-atuncea
j_3 toată luna i-o trimis băiatu ăsta din Bucureşti, i-o trimis pachet lu tată-su.

d_5 Era dureros, doamnă! Erau două bătrîne, la Vasilescu Vasia, că am lucrat şi la Vasilescu Vasia, două bătrîne care erau boieroaice, tot oltence, şi nu erau obişnuite să-şi ia ele mîncarea, erau două surori necăsătorite [*cf. povestirea lui Radu Antonescu – n.n.*]. Printre olteni erau mulţi care-or avut funcţii, inspectori, perceptori, erau
d_3 oameni bine. Da erau oameni care n-au fost nici politici, care n-or fost nici chiaburi. Or fost din Topleţ. Unii care spuneau c-or avut un pic de prăvălie. Era unu bătrîn şi ziceam: –„Neică Nicolae, de ce te-or adus pe tine-n Bărăgan?" „Pentru că ţi-am dat dumitale o oca de lapte". – „Cum aşa? – „Păi, zice, or venit la mine doi, era pe timpul partizanilor – or venit să le dau lapte, doi bărbaţi. Şi le-am făcut şi-o mămăligă!" Păi, vezi, n-or venit numa o dată. Cînd i-o prins, bătrînu o fost dus un an la închisoare, şi din asta a fost dus

Bărăgan. C-aşa o fost, care-o fost dus la-nchisoare, i-o dus familia în Bărăgan. Şi erau oameni ca basarabenii şi bucovinenii, n-or avut pămînt! Şi-or dus-o foarte greu, să ştiţi, foarte greu! Dar ei şi-or făcut căşi cum au ajuns acolo, dar noi bănăţenii am mai trăgănat-o, c-am zis că ne ducem acasă.

Dar pe mine m-o muşcat un cîine turbat înainte cu un an de a i
pleca acasă şi m-am dus la spital la Călăraşi, am stat 14 zile în spital. g_6
Şi-o fost o asistentă care m-o întrebat de unde sînt. Şi ea era olteancă,
şi ea şi bărbatu erau cu domiciliu obligatoriu acolo în Călăraşi. Şi g_1
într-o zi m-o invitat la dînsa la masă. Şi bărbatu ei o spus: h_1
dumneavoastră atunci veţi merge acasă, cînd vor face ai noştri prietenie
cu Tito. Aşa o şi fost. Mai întîi le-o dat la sîrbi drumu şi la ăia care-or
crezut ei că nu sînt aşa de vinovaţi. Şi-atunci în 7 ianuarie o venit k
ordin şi ne-o dat drumu la toţi. Da nu chiar la toţi, nici atuncea. C-or
fost olteni din ăştia care or avut 100 de lanţe de pămînt, 200, nu le-o
dat voie! Şi care-or fost politici, iar nu le-o dat. h_7

Şi-am lucrat acolo mult, şi-am suferit greu. Copiii or suferit... Ce călduri îs acolo, Doamne!

Şi cînd am venit acasă, ce crezi c-am găsit acasă? Ruină, ruină, l_2
am găsit! Nici mînere la uşă n-am găsit. Şi-or fost geamurile cu două
rînduri, un rînd or fost luate! Noi am avut fîntînă cu tuburi, făcută de
socrii mei! Da n-or băut apă, le-o fost frică să bea apă din fîntînă şi-o
fost apă bună. Numa or aruncat sticle sparte şi cenuşă or aruncat în l_3
fîntînă. Şi-or căutat să facă numai rău! Şi-apoi, după ce-am plecat noi
din sat, or luat de la oameni ce-o rămas. Or tăiat porci, or tăiat găini
şi-or mîncat şi-or băut. Da vorba aia, tot nimic n-or avut. *(Da cine-a*
făcut asta?). Oameni din sat, vorba aia, care-or fost la capu trebii,
cum zic babele. Or luat şi-or mîncat şi tot aia o rămas. N-or putut să m
face cu aia nimica. Noi tot am venit acasă şi... cum să spun, j_3
dacă-ţi ajută Dumnezeu eşti salvat de toate, şi dacă el se pune
contra, nu poţi face nimica.

Da, atîta lume a murit! Mai ales nemţi, din ăştia or murit mulţi.
Şi-o venit febra tifoidă! Cîte 3–4 se îmbolnăveau în casă! Ce epidemie! g_6
Şi s-o îmbolnăvit şi bărbatu-meu. Şi apoi o stat pînă la Anul Nou. Şi
mama mea vine de Crăciun, în anu ăla. Da cum o plecat de acasă?
Că nu era voie să vină în Călăraşi. Şi-o luat bilet pînă la Cernavodă. g_1
Şi de la Cernavodă la Feteşti şi de acolo o venit 40 de kilometri pe
zăpadă. Şi-o stat atunci 2 săptămîni la noi pînă s-o făcut vreme
bună. Şi-o mai venit o dată. S-o dat jos la Cosîmbeşti şi de-acolo
o venit 50 de kilometri pe picioare, la Sfîntu Petru, cînd era porumbu
mare peste cîmp.

c_3 Noi am mers cu socru, soacră-mea, părinții lu socru-meu, bărbatu-meu și eu cu fata. Zicea bătrîna, săraca, Dumnezeu s-o ierte: „Au, au, numa o zi să mai trăiesc cînd ajung acasă, că atîta mi-i de dor și de drumurile pe care am umblat". Scriam scrisori și scriam
g_4 în versuri. Arătam ce lucrăm. Am lucrat la un castel, la un boier, unu Perianu, și noi măturam acolo... și noi spuneam: „Noi aicea, ia, lucrăm / case pustii măturăm. / Măturăm și văruim / și la a noastre ne gîndim."

g_1 N-am avut voie să părăsim acolo, nici la București n-o fost voie să te duci, c-așa au fost timpurile. Pe care i-o prins i-o dus la Canal.

m_1 La colectiv n-am lucrat nici o zi. Și cînd ne-am întors acasă
m_3 ne-am mutat la Oravița. Am lucrat și eu, fata mea o mers la școală, ea o învățat bine, o mers la facultate, că acasă și-așa n-am avut ce să facem!

B_3 „Bănățeanu-i om – zicea un basarabean – și la masă-i domn!"
J_4 Față de oamenii de acolo, ai noștri au fost mai ceva! Ei aveau, că nu erau oameni săraci, nici acolo!... Era om care avea 4 cai, avea 2 boi, avea 3 vaci, avea cîte 50–60 de oi, avea porci, da nu știau să
B_2 se gospodărească ca bănățenii! Noi am fost la unu, la cules de porumb. Și noi am luat mîncare de-acasă ca bănățenii, slănină, brînză, prăjituri cum se făcea la noi, duminica. Asta o fost mai greu, în primu an, pe urmă al doilea an ne-am mai ... și noi ... a început lumea să mai facă bulion și să mai facă și altele.

J_4 Avea 8 porci omu ăla, avea 4 cai, era om gospodar, avea casă bună, dar nu știa să se gospodărească, că el toamna la cules de porumb el ne-a dat să mîncăm mămăligă cu lapte acru, ne-o dat, vorba aia, pîine nedospită cu usturoi. Păi noi n-am mîncat așa ceva! Zicea: „Cum faceți de țineți slănina iaca așa? E făcută la măcelar?" „Da de unde! Fiecare știe să-și prepare. Hai să-ți tăiem un porc la dumneata, să ți-l preparăm noi!" „– Da nu se strică?" „– Nu se strică, domnule. Poți s-o faci, că nu se strică". Da ei cum făceau? Ei tăiau porcu ... da acum cred că s-or mai specializat ... tăiau porcu și topeau ce-i gras tot ... numa ce era subțire, băgau ață și-o puneau la vînt, o uscau. Și așa mîncau!... Chiar m-am dus la o femeie, mi-o fost prietenă ea, adică m-am prietenit, ducîndu-mă să cumpăr petrol din Călărași. Și-i duceam făină de porumb, brînză de vacă... și o tăiat porcu și topea la slănină. – „Doamnă, nu se strică, puneți sare pe ea și-o puneți la fum, cum facem noi" – „Da ține?" – „Da cum să nu țină? S-o afume și se poate mînca!"

Ele își luau la lucru din partea locului, lumea își lua lapte acru, își luau mămăligă, le plăcea borșu... – Asta nu ne împăcam noi, cu borșu lor. Borș cu mămăligă. Nu puteam să mîncăm. Lor

le plăcea acră mîncarea, nouă nu ne plăcea, la bănățeni ... Și pe urmă, după aia, or mai făcut bucătăresele așa, că noi eram mai mulți, noi, bănățenii.

Cînd m-am dus prima dată, mi-aduc aminte, m-am dus la săpat la bumbac și pînă atunci nu mai mîncasem la fermă, n-am fost învățată să mănînc așa între lume multă. Și cînd m-am dus acolo atîta mi s-or părut de bărboși, așa de urîți față de bănățenii noștri, pînă m-am obișnuit cu ei. Erau și ei oameni ca și noi, numa' la-nceput mi-o fost așa de greu și-am început să plîng, vai, vai! Dar ei se purtau B_2 frumos cu noi.

La-nceput or crezut că sîntem coreeni. P-ormă or văzut că nu B_3 sîntem. Ei vorbesc mai mult ca moldovenii. În loc să zică mic, zic mnic, multe vorbe așa.

Oltenii vorbeau mai corect românește și oameni înstăriți de-acasă. B_2 M-am prietenit cu ei, oameni harnici.

Și ăștia din partea locului n-or fost oameni puturoși ... și curați. j_4 Femeile erau foarte curate. Ele purtau combinezoane de mătase la lucru cînd se duceau, noi nu luam așa ceva, că transpiri și-i mai greu. Și luau sacu de 60 de kg, ele nu se mirau că-l ia o femeie în spate. Noi nu puteam așa ceva să luăm. Am fost și eu voinică, da n-am putut să iau sacu în spate. N-am fost obișnuiți. Și ele luau sacu și spuneau: „Asta nu-i greu! Nu-i greu!" Și spuneau bancuri, spuneam glume, na și uitam. Și ne-am mai trecut, așa ... că așa, dacă am fi plîns tot timpu, am fi murit! Așa ne-am mai obișnuit cu răul, cum te obișnuiești cu binele.

Nu erau oameni cu fire-nchisă, erau oameni veseli. Era una Ileana Popia. Apăi aia toată ziua să te rîzi de ea, spunea glume, spunea bancuri.

Erau și ei oameni înțelegători, or văzut că-i greu. Dac-ai cerut să-ți dea vreun ardei sau o roșie ți-or dat.

C-o fost destul, doamnă, că vagoane întregi or scos din grădina aia! Dac-ai fi văzut cum or stat ardeii și roșiile!

Or lucrat ai noștri, bănățenii, or lucrat mult să știți! C-or spus ei, B_1 spuneau oamenii din partea locului, pîn-a nu veni dumneavoastră aici, noi n-am avut recoltă. Bag seamă, Dumnezeu, cică, o dat. Cînd am ajuns noi era o secetă, doamnă, acolo, cînd am ajuns, și era grîu uite-așa de mic! Și după-aia s-o făcut grîu ca trestia! Și porumb, treceau căruțele cu porumb, încărcate, ți-o dat pe 10 lei, coșu de porumb, era mult! Și bostani, bostănării erau multe și bostani aveau mulți, se făceau, doamnă, bostani în balta aia uite-așa de mari! Și acolo pot să spun că am mîncat bostani, că nu erau scumpi ca pe la noi aici, erau ieftini, ai putut să cumperi. La noi aicea nu se vinde

fasolea cu sacu, se vinde cu straița, dar la ei cu sacu se vindea fasolea, ei cu dubla au vîndut, nu c-ai noștri, aici, în Bărăgan. Era mult, era recoltă bună, pămînt bun în Bărăgan, da noi n-am putut să stăm acolo, noi am vrut la noi, să stăm acasă la noi. Ziceam: „Măi, voi nu știți ce trai am avut noi în Banat!" Păi alții ziceau: „De ce-ați venit atunci aici?" – "Păi noi n-am fi venit, dar ne-or adus alții".

Întrebați-mă, că poate a mai rămas ceva neînregistrat, întrebați-mă și eu vă răspund.

(Au mai fost și unii care au rămas acolo?)

– Da. Basarabeni. O parte din ei or rămas acolo în satu vechi,
B_2 satu nou l-or stricat. Dar bucovinenii erau departe de basarabeni. Cum îs... cum să spun... basarabenii erau mai curați, mai harnici, bucovinenii, nu! Nu toți, acuma. Da măcar ăia pe care i-am cunoscut eu... Ședea femeia în fața cășii cu picioarele încolăcite și trăgea din țigare. Basarabenii nu, or fost mai harnici... și-or căutat tot posturi bune! Mai aveau și-un inginer de-al lor, basarabean, și le dădea tot posturi bune, le-o dat.

Cășile la basarabeni față de bucovineni erau mai curate.

Dar mie așa mi s-o părut. Că eu am fost în mai multe sate noi, cum să spun, de astea, însă al nostru o fost ăl mai frumos, mai bine
d_5 aranjat! Cu grădini mai frumoase, cășile mai la rînd, toate-acoperite cu stuf, cu carton asfaltat. Am fost și la Vasilescu Vasia. Nu erau cășile ca la noi! Erau casele într-alt stil făcute, erau unele ca și colibele făcute, erau acoperite și cu paie, nu era așa ordonat satul ca satul nostru. O fost și o comună mare acolo, la Roseți, 800 de familii. Erau aduși așa din Banat: Milcoveni, Berlișteа, Vrănuț, Potoc, din Ilidia 5 familii, din Ceortea or fost 22, din Milcoveni la fel.

Or mai fost așa: Biniș, Clopodia, Ferendia. Atunci or fost olteni, de la Padina, Orevița, Vieșu, Valea Anilor, Corlățel. Or mai fost din Vrani cîțiva, că vrăneni or fost mulți, 70 de familii, și-or fost în trei părți împărțiți, din Oravița. Basarabeni mulți. Or fost nemți de lîngă Timișoara, Uivar, Iecea Mare, Peciul Nou, Sînmartinu Sîrbesc, Rudna, ăștia or fost tot cu noi, sîrbii, și sîrbi or fost. Era lume, era.

g_7 Fata o făcut școală acolo pînă într-a cincea. Era profesoru Raia
h_7 și profesoara Raia – politici or fost aduși acolo –, Pelibiceanca, o basarabeancă. Era mulți aduși politici.

d_3 Dacă nu le-o plăcut lor ochii la cineva i-o dus acolo! Noi n-am fost chiaburi, n-am avut pămînt mult, am avut 9–10 lanțe de pămînt. Bărbatu-meu o fost tîmplar de meserie, o avut niște mașini de... de lucrat la tîmplărie, da n-am avut calfe, n-am avut șăgîrți, n-am avut nimica! Li s-a părut lor! O venit unu care-o fost secretar politic, să-i

facă nişte geamuri. Bărbatu-meu o zis că n-are material. Dac-am fi
ştiut noi!... El, pe chestia asta!... Că lor li s-o cerut oamenii periculoşi
din sat să-i dea, aşa am aflat după aia, şi ei or dat pe cine-or vrut ei!
Şi chiar un văr de-a lu socru-meu o fost mare ştab atuncea şi el o ştiut d_2
că pe noi ne ridică, da nu ne-o spus! Să ne fi anunţat cu ceva, să fi
dus ceva de-acasă! Şi-am văzut vecini care ne-or luat lucruri din casă. C
Şi după aia am trăit bine cu ei, ce să fi făcut? Ne-o fost ruşine nouă
de ruşinea lor! Ne-o luat firizu, ne-or luat lucruri din casă, dar ce să
fi făcut?

Cîteodată, cînd mă gîndesc, aşa ce greu am dus-o acolo, cînd am
ajuns acolo sub·ceru liber, nu-i nici acoperiş de soare, nici de vînt,
nici de ploaie,... Totuşi ne-o lăsat în cîmp! Să-ţi faci casă! Şi ne-am
dus în baltă după stuf şi eram în cizme şi se lipeau lipitorile de noi g_3
pe cizme... O, Doamne, Doamne, iartă-mă! Şi vezi, or trecut anii şi M
anii şi omu uită tot. Am zis că facem aşa şi aşa cînd venim din C_2
Bărăgan, cu ăia, îi omorîm, îi facem aşa şi pe dincolo, da cînd am
venit nu le-am făcut nimic. Prima dată nevasta lu ăla care ne-o dus
o venit la mine. Eu am venit cu bărbatu-meu în ziua de 2 februarie, k
mi-aduc aminte, am plecat de-acolo. Şi eu cu bărbatu-meu şi cu fata
am venit cu trenu şi bătrînii au venit cu vagonu. Soţia lu omu ăla o
venit la mine, dar muierea nu era vinovată, el murise. Şi muierea lui
şi alţii şi alţii, pe toţi i-am iertat. O fost un Dumnezeu care i-o
pedepsit, care-or făcut rele. *(Credeţi?)* – Pe unii, da. Să ştii că şi-n
satele-nvecinate tot i-a pedepsit. Că nu lasă Dumnezeu să iei ce nu-i
al tău, niciodată. Eu nu ştiu cum îi la alţii, dar eu n-am putut să iau
ce nu-i al meu, că mie nu mi-o mers. Eram în Timişoara, venise
fată-mea aicea, terminase facultatea şi am stat la ea. Şi mă duc pe
lîngă nişte grădini şi găsesc 25 de lei jos. Mai bine nu-i luam! Şi
mă duc la spital, că era în spital copilu şi el mă aşteaptă în faţa
spitalului pe o bancă şi zice, mămico, n-ai o haină ceva să punem
pe scaun? – Ba am, zic. Eu aveam o capotă nouă, am pus-o pe
scaun şi-acolo o rămas capota. Şi mi-am spus, uite, pentru că am
găsit ăi 25 de lei. Doamnă, ascultă-mă ce vă spun, dacă faci bine să
aştepţi bine, da dacă faci rău nu poţi să aştepţi bine niciodată. Eu
aşa cred că e.

(Pămînt aţi luat acum?)

Or luat bătrînii şi ne-am dus şi noi şi i-am ajutat. Da trebuie să n_2
ai cal, să ai tractor. Care-s mai mulţi în familie ăia-şi cumpără. Păi
bărbatu-meu nu mai vrea să se ducă acasă că şi el îi la pensie acuma
şi el îi şi tîmplar de meserie, dacă-i vorba ar face şi el ceva să
cîştige un ban şi are şi el pensie, am şi eu, ni-s oameni bătrîni,

acuma nu mai poţi ca în tinereţe să lucri. Că m-am gîndit de multe ori, dacă atunci cînd am fost pe Bărăgan am avut 23 de ani, m-am dus 7 km şi-am întors şi nu m-a durut capu, dar acu nu-s în stare să merg de la piaţă pînă acasă, mă dor picioarele, nu mai poţi ca să lucri.

Eu am nişte pămînt acuma în altă comună, îi semănat cu grîu, la Nicolinţ şi soră-mea tot mă bate la cap să mă duc să-mi iau grîu. Eu nu mă duc, că trebuie să plătesc căruţă, trebuie să mi-l aduc la Oraviţa, pe urmă să-l duc la Ciuchici, să-l duc la moară. Ce să mă duc? Nu cîştigi cît cheltui! Care-s mulţi în casă şi pot să lucre mult, ăia pot să lucre să ia pămînt mult. Unii s-or lăcomit şi or luat pămînt mult. Pămîntu trebuie îngrăşat, trebuie pus lucernă, trebuie pus gunoi de grajd. Acu nu se face o roşie dacă nu-i pune azot, pentru că s-o slăbit pămîntu, l-o învăţat cu azot, nu se mai face cu gunoi de grajd.

(Ce v-a fost cel mai greu acolo?)

Doru de casă, nu lucru, cu lucru am fost învăţaţi, numa doru de casă şi de satu nostru şi de obiceiurile din sat, că toate s-au desfiinţat. Atît era de frumos la praznicele noastre, cînd se făceau. Noi am ţinut Cuvioasa Paraschiva, părinţii mei au ţinut Sf. Arhangheli, alţii au ţinut Sf. Ilie, alţii Sf. Ion, fiecare casă şi-o avut praznicu ei. Cît era de frumos cînd veneau neamurile, veneau prietenii, veneau vecinii şi puneai un pahar de băutură, prăjituri, mîncare, ce făceai, te veseleai, cîte nu vorbeai!...

Acu şi lumea, doamnă, s-o-nrăit, că nu se mai duc unii la alţii, că acu fiecare are televizoru lui, se uită la televizor şi nu se duc unii la alţii. Înainte te duceai unu la altu, se făceau şezători, fierbeam boabe, cîte nu se făceau, era frumos. Iarna, trei zile pe săptămînă: luni, marţi şi miercuri, erau şezătorile, joi, vineri şi sîmbătă nu, că nu era bine să-nserezi noaptea. Eram cîte trei, patru familii, ne ortăceam şi bărbaţii veneau şi cîntau şi-şi puneau chipuri şi era frumos![...]